

Hatházi András

SZÍNHÁZ

IDEOLOGIZÁLÓ KABARÉJELENET – ANGOL MÓDRA

Szereplők:

AZ EGYIK
A MÁSIK

AZ EGYIK Jó estét kívánok!
A MÁSIK Jó estét!

AZ EGYIK Nos.
A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK Ez még nem az előadás.
A MÁSIK Nem. Ez még nem az. Csak mielőtt elkezdenénk...
AZ EGYIK ... szeretnénk bemutatkozni.
A MÁSIK Már amennyire ez lehetséges.
AZ EGYIK Hogy ne higgyék azt, hogy mi mások vagyunk.
A MÁSIK Nem, mi ugyanazok vagyunk.
AZ EGYIK Mi semmit sem változunk.
A MÁSIK És nem is fogunk.
AZ EGYIK Mi végig megmaradunk önmagunknak.
A MÁSIK Végig.
AZ EGYIK Igen.
A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK Szóval én vagyok az egyik.
A MÁSIK Én pedig a másik.
AZ EGYIK És ma este itt önök, mint már tudják, a színházat fogják látni.
A MÁSIK Na, nem az egész színházat, ezt az épületet vagy mit tudom én,
hanem ezt az előadást.
AZ EGYIK Aminek ez a címe.
A MÁSIK Hogy színház.

AZ EGYIK Igen.
A MÁSIK Igen.
AZ EGYIK Igen. Színház.

A MÁSIK Nem könnyű elkezdni.

AZ EGYIK Nem.

A MÁSIK Még ezek után sem.

AZ EGYIK Hát nem.

A MÁSIK Végeredményben semmilyen előadást nem könnyű elkezdni.

Én például színre lépés előtt mindig azon gondolkodom, hogy mi lenne, ha ma este nem mennék be? Úgy értem, nem jönnék be. Ide. A színpadra.

AZ EGYIK És aztán mégis bejössz.

A MÁSIK Be. De nem tudom, miért.

AZ EGYIK Hát nem.

A MÁSIK Nem.

AZ EGYIK De fontos ezt tudni?

A MÁSIK Nem. Nem hiszem. Mégis ezt tanították...

AZ EGYIK Végül is arról sincs fogalmunk, hogy mi a színház?

A MÁSIK Nincs. Egyáltalán nincs. Semmi.

AZ EGYIK Pedig azt is megtanították.

A MÁSIK Meg. Még vizsgáztunk is belőle.

AZ EGYIK Ja.

A MÁSIK Bizony.

AZ EGYIK Annyit talán mégis tudunk, hogy mi *nem* színház.

A MÁSIK Igen. És hogy hogyan nem szabad csinálni.

AZ EGYIK Igen.

A MÁSIK És mi mégis bemutatjuk.

AZ EGYIK Mert talán sejtéseink vannak.

A MÁSIK Igen, azok vannak.

AZ EGYIK Ha vannak.

A MÁSIK Csakhogy azok nem elegendők. Mihez? Mindegy. Ne kezdjük, ne bonyolítsuk, maradjunk az egyszerűség mellett. A természetesség mellett. Az életszerűség mellett. Főleg, hogy ez még csak az expozíció.

AZ EGYIK Vagyis a bemutatkozás.

A MÁSIK A felvezetés.
AZ EGYIK Amelyben kiderül, hogy ki kicsoda? Mit akar? Mik a céljai?
A MÁSIK Körvonalazódni kezd a konfliktus.
AZ EGYIK Aminek során a nézők is kezdik érteni.
A MÁSIK Legalább ők –
AZ EGYIK Nem, ők mindenképp!
A MÁSIK Persze, még akkor is, ha most arra gondolnak: a fene egye meg,
ülhettünk volna inkább otthon a tévé előtt, mert ez megint egy modern
előadás.
AZ EGYIK Amiből semmit sem lehet megérteni.

A MÁSIK Ne féljenek! Ez nem egy modern előadás.
AZ EGYIK Érteni persze ugyanúgy nem lehet belőle semmit.
A MÁSIK De mi most azért vagyunk itt...
AZ EGYIK ... hogy minden érthető legyen.

A MÁSIK Nem mintha a színházat érteni kéne.
AZ EGYIK Sőt, azt lehet a legkevésbé érteni.
A MÁSIK Mert nincs rajta, mit.

AZ EGYIK A színházon tényleg nincs mit érteni!
A MÁSIK Nekünk igazán elhihetik!

AZ EGYIK A színház nem a szavakban van.
A MÁSIK Sem a mozgásban.
AZ EGYIK A látványban sincs.
A MÁSIK Sem a zenében.
AZ EGYIK A színház nem a fejünkben történik.
A MÁSIK És nem a lelkünkben.
AZ EGYIK És nem a zsigereinkben.

A MÁSIK A színház –

AZ EGYIK Maradjunk ennyiben.

A MÁSIK Igen?

AZ EGYIK Igen. Még akkor is, ha a többiek számára, akik ma este nem jöttek el, a színház továbbra is abból áll, hogy néhányan bejönnek, úgy tesznek: mintha; mások megnézik...

A MÁSIK Ők is úgy tesznek, mintha.

AZ EGYIK ... és a végén mindannyian megegyeznek abban, hogy ez egy előadás volt.

A MÁSIK Ennyi.

AZ EGYIK De mi most már tudjuk.

A MÁSIK Legalábbis kijelentettük.

A MÁSIK Mindenesetre köszönjük, hogy eljöttetek, és tanúi lettek ennek az...

AZ EGYIK Eseménynek.

A MÁSIK Eseménynek? Igen. Talán.

AZ EGYIK Esemény. Biztos. És nem múlt időben. De még jövő időben sem.

A MÁSIK Tessék?

AZ EGYIK Nem „lettek” és nem is „lesznek”. Tanúi. Hanem most tanúskodnak. Ebben a pillanatban. Mi mind *most* vagyunk. Nem?

A MÁSIK De.

AZ EGYIK Bármit is jelentsünk ki magunkról.

A MÁSIK Ezek szerint hiába mondtuk azt, hogy mi végig önmagunk maradtunk, lehet, hogy az egész egy téveszme?

AZ EGYIK Nem. Én mindig az egyik maradok, és te meg a másik.

A MÁSIK Hát... már nem vagyok annyira meggyőződve.

AZ EGYIK Mért? Te vagy én, és én vagyok te?

A MÁSIK Nem, nem úgy.

AZ EGYIK Hanem?

A MÁSIK Abban nem vagyok biztos, hogy miközben én vagyok a másik, én mindig én vagyok.

AZ EGYIK Én az időről beszéltem.

A MÁSIK Carpe diem?

AZ EGYIK Úgy is mondhatni. Úgyhogy tényleg köszönjük, nem is reméljük, hogy ilyen szép számban tisztelnek meg bennünket.

AZ EGYIK Én tudtam, hogy ennyien lesznek.

A MÁSIK Igen?

AZ EGYIK Igen. Megkérdeztem a kasszánál. Előadás előtt. Hogy hányan lesznek.

A MÁSIK Ja. Én is szoktam leskelődni a takarás mögül. Vagy ahonnan csak lehet. Hogy kik vannak itt. Hogy eljöttek-e a fontos emberek, a meghívottak, az ismerőseim. A fogorvosom, a vízszerelőm, a volt tanárom, a polgármester. És egyáltalán.

AZ EGYIK Nagy probléma nekünk a közönség.

A MÁSIK Végül is nem könnyű néhány vagy sok idegen előtt megjelenni és megmutatni magunk. Még akkor sem, ha éppenséggel ez a szakmánk.

AZ EGYIK Végeredményben: igen.

A MÁSIK Elég hülye szakma.

AZ EGYIK De szakma, nem? Végül is ugyanolyan szakma, mint bármelyik más. Bejössz, hajtasz, mint a hülye, főleg, ha kezdő vagy, amikor minden szart rád nyomnak, de később már kikéred magadnak, mert nagy művész lettél, zúgolódsz, ha túl sok a munkád, zúgolódsz, ha nincs, lúzernek érzed magad, hogy ennyi pénzért teszed, többször is megfordul a fejedben, hogy abbahagyod, emigrálsz, és reméled, hogy majd térden állva könyörgnek azért, hogy maradj, majd nyugdíjas leszel, és szépen elfelejtenek.

A MÁSIK És taps. Köszönjük. Igazán nem kellett volna.

AZ EGYIK Nem azért mondtam.

A MÁSIK Tudom. Én ellenben ezt, hogy „tudom”, azért mondtam.

AZ EGYIK Kedves.

A MÁSIK Egyébként azt mondtad, hogy lúzer.

AZ EGYIK Igen.

A MÁSIK Ne használjunk idegen szavakat.

AZ EGYIK De ez nem idegen szó.

A MÁSIK De, ez egy idegen szó!

AZ EGYIK Nem teljesen idegen szó.

A MÁSIK De, az!

AZ EGYIK De hát ez már bekerült a magyar nyelvbe. Mint a lájk. Vagy a laptop vagy a komment. Sztikk, pentdrávj, szoftver, hárđver...
A MÁSIK Akkor se.

AZ EGYIK Te ilyen hagyományőrző vagy?

A MÁSIK Nem. Csak tisztelem a nyelvet.

AZ EGYIK Jaj, ne mondd, hogy te is...

A MÁSIK Nem. Én csak a nyelvről beszélek.

AZ EGYIK És a nyelvében él a nemzet.

A MÁSIK Nem. Ne keverjük a fogalmakat. Én le se szarom március tizenötödikét, augusztus huszadikát, Mohácsot vagy Trianont. Utálok a hatvannégy vármegyét, és a jobbik nekem a nouádrjáptó. Persze kinyílik a zsebemben a bicska, ha lebozgoroznak vagy visszaküldenek az ázsiai sztyeppékre. És azt is tudom, hogy része vagyok annak, amit a nagy magyar történelem az ő összmagyarjaival jelent, de ez nekem se nem miszsió, se nem ok a hálára és az örökös megemlékezésre. Én csak arról beszélek, hogy valami véletlen folytán magyar maradtam, és hogy számomra ez a nyelv, amit nem én választottam, csupán egy eszköz. Semmi más. De az egyik lényeges szerszámom, amit, ha kicsorbul, dobhatok a fenébe. Ami ráadásul azt a téves képzetet kelti a fejemben, hogy a világ és benne a színház is: magyar. Utálok.

AZ EGYIK Jó. Akkor mi a lúzer magyar megfelelője?

A MÁSIK Nem tudom. Nincs. Ilyen értelemben nincs.

AZ EGYIK És akkor?

A MÁSIK Akkor se.

AZ EGYIK Ma bal lábbal keltél.

A MÁSIK Nem, nem keltem...

AZ EGYIK Olyankor vagyok én is ideges.

A MÁSIK Engem csak az idegesít, hogy most csak így ülünk velük szemben, és ahelyett, hogy tennénk a dolgunkat, összevissza fecserészünk.

Hülye hagyományos magyar színház!

AZ EGYIK Mért? Te tudod, hogy mit kéne tenni?

A MÁSIK Rendezni végre közös dolgainkat, s ez nem is kevés.

AZ EGYIK Hülye.

A MÁSIK Tudom. Bocsánat! Magukat nem zavarja, hogy még mindig nem történt semmi?

AZ EGYIK Szerinted fog itt történni valami?

A MÁSIK Nem állnak fel?

AZ EGYIK Bármi...

A MÁSIK Nem háborognak?

AZ EGYIK Ugyan már!

A MÁSIK Vagy majd a végén, ha kimentek, puszognak egy kicsit magukban.

AZ EGYIK Ugyan, dehogy!

A MÁSIK Vissza merik követelni a jegy árát? Vagy lehet, hogy belógtak?

AZ EGYIK Ismerik a jegyszedőket.

A MÁSIK Vagy innen valakit.

AZ EGYIK Persze.

A MÁSIK Itt mindenki ismer mindenkit. Felszállsz a helyközi járatra vagy a kurszára, és öt perc múlva kiderül, hogy a fél utazóközönség valahonnan a rokonod. Vagy legalábbis koitált valakivel a családoból. Mi egy nagyon kedves kis összetartó közösség vagyunk.

AZ EGYIK De hát még csak néhány perce ülünk itt. És jóformán el se kezdtük.

A MÁSIK Nem igaz. Attól a perctől fogva, hogy mi ide beéptünk, elkezd-tük. Amikor te megkaptad a havi munkatervet, és láttad, hogy előadá-sod lesz, már akkor elkezdted. Ők is, amikor megvették a jegyet, már ak-kor elkezdték.

AZ EGYIK Ezt Önök is így gondolják?

A MÁSIK És az se zavarja őket, hogy pofátlanul beszélek róluk.

AZ EGYIK Ők is beszélnek rólunk.

A MÁSIK Igen. De amikor ők beszélnek rólunk, mi nem vagyunk jelen.

AZ EGYIK Ez igaz.

A MÁSIK A legrosszabb az, amikor némelyikük kiír bennünket az újságba. Mert akkor senki sincs jelen.

AZ EGYIK Ez is igaz.

A MÁSIK Kölyökkoromban, amikor veszekedtem a húgommal, a szüleim mindig engem vettek elő, utána meg azt mondták, igazad van, de ő még kicsike. Úgyhogy nem mindig tölt el örömmel, ha igazam van.

AZ EGYIK Akkor most nem örülsz?

A MÁSIK Nem tudok.

AZ EGYIK Gyere, örülj!

A MÁSIK Mért? Kéne?

AZ EGYIK Hát végül is itt vagyunk.

A MÁSIK Ja. Valamikor nagyon akartam, hogy itt legyek.

AZ EGYIK És most már nem akarod?

A MÁSIK A fene tudja. Most meg vagyok sértődve.

AZ EGYIK Miért?

A MÁSIK Nem mindegy? Mellőzöttnek érzem magam. Én akarok játszani minden szerepet, mindenben benne akarok lenni, azt akarom, hogy ajánározzanak, hogy minden nap írjanak rólam, minden díjat megkapjak, és hogy én is megkerülhetetlen legyek.

AZ EGYIK Ismerős érzés.

A MÁSIK Igen?

AZ EGYIK Igen. És aztán amikor felkínálják, páros lábbal rúgom seggbe a lehetőséget.

A MÁSIK Igen. Mert infantilis maradtam, és azt akarom, hogy minden úgy legyen, ahogy én akarom.

AZ EGYIK Ja. Hát ez az állapot valóban újtába áll az örömmek.

A MÁSIK És tudom, hogy nem kéne sértettnek lenni, mert röhejes, de jólesik.

AZ EGYIK Igen. Meg tudom érteni.

A MÁSIK Nem tudod megérteni.

AZ EGYIK De. Én is szoktam duzzogni.

A MÁSIK De ez az enyém. Ez az én duzzogásom.

AZ EGYIK De: duzzogás. Nem?

A MÁSIK De. De ez az én duzzogásom. Mért? Kinek fáj jobban a foga? Nekem, neked vagy nekik?

AZ EGYIK Hoppá! Hoppá! Ha ez így van, akkor mért van a színház? Mi mért vagyunk itt? Ők mért jöttek ide?

A MÁSIK Erről őket kéne megkérdezni.

AZ EGYIK Szerinted fognak válaszolni?

A MÁSIK Nem tudom, hogy mért van a színház, fogalmam sincs, hogy mi a fenét keresünk mi itt, és arról aztán végképp fingom sincs, hogy ők mért jöttek ide. Honnan tudjam?

AZ EGYIK Szerintem nem fogják megmondani.

A MÁSIK Szerintem sem.

AZ EGYIK És egyébként sem jó őket provokálni.

A MÁSIK Vajon?

AZ EGYIK Isten őrizz! Nem akarom! Szerintem nekik ott kell maradni! Nekünk meg itt. Ezt a határt nem szabad erőszakkal átlépni.

A MÁSIK Te hiszel a negyedik falban?

AZ EGYIK Nem igazán...

A MÁSIK Önök hisznek abban, hogy közöttünk létezik egy negyedik, láthatatlan fal?

AZ EGYIK Te, lehet, hogy éppen ezért jönnek! Hogy ők ott legyenek, mi meg itt!

A MÁSIK És erre te hogyan jöttél rá? Egyébként lehetséges. Minden lehetséges. Az emberi magatartásról semmi bizonyosat nem állíthatunk. Ergo önmagunkról se. Tehát én, aki ekként érzem magam, nem tudhatom, hogy épp melyik én vagyok, hiszen szerinted már egy másik lettem. Mint ahogy mindig az is vagyok. A másik.

AZ EGYIK Pontosan! És én az egyik.

A MÁSIK Így van! Ezt jelentettük ki az elején. Hogy mi ketten itt ma este változatlanok maradunk. Én mindvégig a másik vagyok, te pedig ezalatt mindvégig az egyik.

AZ EGYIK A sok közül.

A MÁSIK A sok közül. Igen. A sok mi közül?

AZ EGYIK A sok magam közül. Azok közül vagyok az egyik.

A MÁSIK Ja! És én meg a sok magam közül vagyok a másik. A melyik másik?

AZ EGYIK Hát sosem az, akit kijelentesz. És ők ezért hiszik azt, hogy a színházban szerepelni kell.

A MÁSIK Micsoda? Szerepelni?

AZ EGYIK Igen, szerepelni.

A MÁSIK Ez viszont már több mint furcsa. Nem értem az összefüggést. Az empátiáról és az értelemről beszéltünk. Hogy jön ide a szereplés?

AZ EGYIK Nem érted?

A MÁSIK Nem!

AZ EGYIK Mert nem is értheted! Mert minden létező csak belső, saját logikával rendelkezik. Kívülről érthetetlen, ésszerűtlen, megfeythetetlen. Olykor még belülről is.

A MÁSIK Túl nagy csavar. Keresett. Erőltetett. De igyekezetedet fölmenti az, hogy a létezőkről beszéltél.

AZ EGYIK Köszönöm.

A MÁSIK Igazán nincs mit.

AZ EGYIK Mellesleg az sem érdektelen, hogy mindig egyszer én szólok meg, és aztán te.

A MÁSIK Talán azért, mert te vagy az egyik és én meg a másik.

AZ EGYIK Igen? Úgy gondolod, hogy ennek köze van a megszólalási sorrendhez?

A MÁSIK Hát nem? Ha ketten vannak, egyszer mindig az egyik szól meg, és aztán a másik.

AZ EGYIK Ja, erre nem is gondoltam...

A MÁSIK Na!

AZ EGYIK Ja, igen...

A MÁSIK Tehát annak a ténynek, hogy mi itt létezünk, nincs semmi, de abszolúte semmi értelme.

AZ EGYIK Tessék?

A MÁSIK Csak folytatom azt, amit elkezdtem.

AZ EGYIK Ja.

A MÁSIK Mondom: a mi létezésünknek nincs semmi, de semmi értelme!

AZ EGYIK Biztos, hogy van, de mi azt nem tudhatjuk.

A MÁSIK Biztató álláspont.

engedelmesen el is jövünk, mert itt kell lennünk. De ez nem egy belső kényszer, hanem egy parancs végrehajtása, szoktatás, és mi csak azt hiszünk, hogy ez a saját döntésünk. Magyarból van egy tízese annak, aki színházba jár.

A MÁSIK Tehát ők most nem akarnak itt lenni, de mély meggyőződésük, hogy – mivel azt hiszik így döntöttek – ebben a pillanatban nem lehetnek máshol.

AZ EGYIK Elképzelhető.

A MÁSIK Tehát ők most egy illúzióban vannak?

AZ EGYIK Akár.

A MÁSIK És annak az illúziónak mi is részei vagyunk?

AZ EGYIK Pontosan. Részei és nem részesei.

A MÁSIK És ők majd a végén megszokásból fognak tapsolni, nem pedig azért, mert véleményük van.

AZ EGYIK Lehetséges.

A MÁSIK De még mindig nem értem, hogy került a képbe a szereplés.

AZ EGYIK Mivel ők a térnek azon az oldalán vannak, azt hiszik magukról, hogy nézők. Ebből arra következtetnek, hogy mi, akik itt vagyunk, színészek kell legyünk. És a színészekről mindenki azt tanulta, hogy szerepelnek.

A MÁSIK Igen?

AZ EGYIK Igen. Még maguk a színészek is. Különleges tanodákba járnak, ahol különféle technikákat igyekeznek elsajátítani, változatos elméleteket gyártanak, és a végén sutba vágják az egészet, mert kiderül, hogy az a rengeteg irányzat mind ugyanarról beszél, és a színészet nem azokban rejlik.

A MÁSIK A színészet semmiben sem rejlik, a színészet itt van az orrunk előtt.

AZ EGYIK Az igazi színészet.

A MÁSIK Csak egy színészet van.

AZ EGYIK A hiteles színészet.

A MÁSIK Én az emberi színjátékról beszélek, és nem azokról, akiknek oklevele van erről.

AZ EGYIK Ja! De még ebben az esetben is a válasz, mint mindenre: két esélyes. Az ember vagy színésznek születik, vagy nem.

A MÁSIK Igen. Az ember vagy színésznek születik, vagy nem.

AZ EGYIK Hát legalábbis úgy tűnik...

A MÁSIK Mondatot „hát”-tal nem kezdünk.

AZ EGYIK Hogyhogy?

A MÁSIK Nem emlékszem miért, de így tanultam.

AZ EGYIK És te elhitted mindazt, amit mondtak neked? Gondolkodás nélkül?

A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK Igazad van. Én is így tanultam.

A MÁSIK Na, látod?

AZ EGYIK Te mit tanultál?

A MÁSIK Nem emlékszem.

AZ EGYIK De valamit tudsz. Nem?

A MÁSIK De. Valamit tudok.

AZ EGYIK De, hogy mit, azt nem tudod.

A MÁSIK Nem. Azt nem. Te mit tudsz?

AZ EGYIK Én is valamit.

A MÁSIK Csak nem pontosak az ismereteid.

AZ EGYIK Igen. Nem vagyok meggyőződve róluk.

A MÁSIK És akkor hogyan mutassuk meg nekik?

AZ EGYIK Mit?

A MÁSIK Amit tudunk. Valamit kell mutatni nekik. Ha már itt vannak.

A MÁSIK Ha már itt vagyunk.

AZ EGYIK Igen. Ha már mi is itt vagyunk.

A MÁSIK Végül is még el sem kezdtük az előadást.

AZ EGYIK Hát nem igazán. Legalábbis hagyományos értelemben.

A MÁSIK Akkor megpróbáljuk?

AZ EGYIK Próbáljuk meg.

A MÁSIK Ketten vagyunk.

AZ EGYIK Igen. Ők meg egyek.

A MÁSIK Igen. Akkor gyerünk.

AZ EGYIK Gyerünk!

A MÁSIK Nincs vesztenivalónk.
AZ EGYIK Az égvilágon semmi.
A MÁSIK Így van. Gyerünk!
AZ EGYIK Gyerünk!

A MÁSIK De nekem semmi kedvem bohóckodni.
AZ EGYIK Nekem sincs. De ki mondta, hogy bohóckodni kell?
A MÁSIK Senki. Én úgy gondolom. Mert ezt is tanultam! Hogy azt várják
el tőlem. Hogy szórakoztassam őket.
AZ EGYIK Igen? Maguk tényleg azt várják?
A MÁSIK Ne provokálj! Te mért jársz színházba?
AZ EGYIK Én már régóta nem járok színházba.
A MÁSIK Nem?
AZ EGYIK Nem. Mikor járhatnék? Egyfolytában ott vagyok.
A MÁSIK Jó. Igaz. Én is egyfolytában ott vagyok. De, amikor sikerül. Amikor végre te is eljutsz oda, hogy ott legyél, és ne itt. Mit vársz el akkor?
AZ EGYIK Hogy mit várok el..
A MÁSIK Igen.
AZ EGYIK Hogy mit várok el? Nem tudom. Lepjen meg. Felejtsem el, hogy hol vagyok. Ragadjon magával. Tegyen boldoggá. Csupa közhely. Nem tudom. Mért? Te mért jársz?
A MÁSIK Én nem járok.
AZ EGYIK Ezt nem hiszem.
A MÁSIK De, tényleg nem járok. Nem érdekelnek a többiek.
AZ EGYIK Ezt komolyan mondod?
A MÁSIK Igen. Holt komolyan. Látom, hogyan szerepelnek. És az engem nem érdekel. Engem ne akarjon átverni valaki azzal, hogy úgy tesz, mintha egy másvalaki volna. Egy eredeti, érdekes figura, holott messzire lerí róla, hogy mindezt csak játssza. Mert egyrészt nincs bennünk semmi érdekes, másrészt pedig eredetiek is csak akkor vagyunk, amikor sikerül önmagunknak maradni. Ez pedig csak egyetlen helyzetben lehetséges. Amikor magunkra maradunk. Mindegy, hogy hol, a lényeg az, hogy abban a pillanatban senki se legyen velünk, aki nézhetne, hallhatna bennünket. Még mi se magunkat.
AZ EGYIK Akkor ezek szerint semmi esélyünk itt önmagunknak lenni.
A MÁSIK De. Éppenhogyan itt van a legnagyobb esélyünk önmagunkkal leginkább azonosnak lenni.
AZ EGYIK De hát itt egyfolytában látnak és hallanak!

A MÁSIK Hát éppen azért!
AZ EGYIK Mondatot „hát”-tal nem kezdünk.
A MÁSIK Nem a francot!

AZ EGYIK És te most önmagad vagy?
A MÁSIK Remélem igen.
AZ EGYIK És most egyáltalán nem szerepelsz?
A MÁSIK Nem. Semmit.

AZ EGYIK De, most is szerepelsz.
A MÁSIK Én? Hogyhogy?
AZ EGYIK Hidd el nekem. Te most szerepelsz.
A MÁSIK Úgy nézek én ki? Mint aki szerepel?
AZ EGYIK Nem, de itt vagyok én. Nekem szerepelsz. Nekem. Nekik lehet, hogy nem, ők lehet, hogy átlátnak rajtad, ismernek, felismernek, beazonosítanak, végül is ez a célod, hogy ők megtudják: ki vagy? Nem? De előlem viszont rejtve tartod magad. És akkor ez azt jelenti, hogy szerepelsz. Nekem, előttem szerepelsz.

A MÁSIK És te? Te is szerepelsz?
AZ EGYIK Szerintem igen.
A MÁSIK Ebben a pillanatban?
AZ EGYIK Végig. Amióta ide bejöttem.
A MÁSIK És ha kimennék? Akkor is szerepelnél?
AZ EGYIK Nem.
A MÁSIK Itt ülnél a nézők előtt, és nem szerepelnél?
AZ EGYIK Nem.
A MÁSIK Tessék. Önök ezért fizettek.
AZ EGYIK Ők nem ezért fizettek. Ők az előadást akarják látni.
A MÁSIK És ez nem egy előadás?
AZ EGYIK Nem, ez nem egy előadás.
A MÁSIK Bocsnat, újrafogalmazom. Ez nem az előadás?
AZ EGYIK Nem, ez nem az előadás. Ez nem előadás.
A MÁSIK Nem? Mit gondolsz, ők kik?
AZ EGYIK Ők a nézők.
A MÁSIK Na, és ha ők a nézők, mi meg itt vagyunk a színpadon, akkor ez micsoda? Nem előadás?
AZ EGYIK Ami a külsőségeket illeti: igen.

A MÁSIK Na, látod? Ráadásul címe is van: Színház. Micsoda fellengzős cím!
AZ EGYIK De én akkor sem szerepelek.

A MÁSIK Én sem.

AZ EGYIK Akkor ebben megegyeztünk.

A MÁSIK Meg. Miben?

AZ EGYIK Abban, hogy az a tény, hogy mi a színpadon vagyunk, ők meg
itt vannak velünk egy térben, még nem előadás.

A MÁSIK Nem.

AZ EGYIK De színház.

A MÁSIK Az?

AZ EGYIK Hát ez a címe.

A MÁSIK Ha te mondd...

AZ EGYIK Ez: színház.

A MÁSIK De attól még kéne csinálni valamit.

AZ EGYIK Sőt: éppen azért.

A MÁSIK Bizony. Mondj egy monológot.

AZ EGYIK Monológot?

A MÁSIK A színházban azt szoktak mondani. Valaki az előadás közepén
kiáll, és mint a hülye, beszél magában.

AZ EGYIK Nem feltétlenül a közepén.

A MÁSIK Nem, de most ez az az előadás, amelyiknek a közepén jön a hosz-
szú rizsa.

AZ EGYIK Lehet, hogy oka van rá.

A MÁSIK Az lehet, de én azt tapasztalom, hogy a beszélőnek fogalma sincs
róla.

AZ EGYIK Mondjak egy monológot?

A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK A monológ nem cselekvés!

A MÁSIK De engem megindíthat.

AZ EGYIK Feltétlenül szükséges ide egy monológ?

A MÁSIK Épp itt az ideje.

AZ EGYIK Inkább énekelj valamit.
A MÁSIK Mért? Ez egy zenés előadás?
AZ EGYIK Nem, de lehetne.
A MÁSIK Lehetne, persze hogy lehetne. De mért kell nekem énekelni? Énekelj te. Ha nem mondasz monológot, énekelj.
AZ EGYIK Nekem nincs hangom.
A MÁSIK Színész vagy, és nincs hangod...
AZ EGYIK Nincs. Mi olyan hihetetlen ebben? Manapság nem azok lesznek színészek, akik szépek, magasak, gyönyörű a testük, és csodás a hangjuk, hanem azok, akik jelentkeznek a felvételire.
A MÁSIK Téged lehet, hogy így vettek fel, de engem nem. Én még tudok énekelni és táncolni.
AZ EGYIK Na, látod? Akkor mért nem énekelsz te?
A MÁSIK Én? Mert nem szeretek.
AZ EGYIK Színész vagy, és nem szeretsz énekelni...
A MÁSIK A kettőnek semmi köze egymáshoz.
AZ EGYIK Épp erről beszélek én is. Úgyhogy ne mérj kettős mércével.
A MÁSIK A színészet nem attól színészet, hogy az ember énekel. Mindenki tud énekelni. És énekel is. Mindenki tud táncolni. És táncol is. Több ezren szavalnak szanaszét a világban, mindenütt, ahol hirtelen valami ünnepi esemény lesz, és az mégsem színészet.
AZ EGYIK Akkor mi a színészet?
A MÁSIK Nem tudom. Ha valaki jelen van.

AZ EGYIK Ők most jelen vannak. Ők ezek szerint színészek?

A MÁSIK Végül is fontos szereplői az előadásnak.
AZ EGYIK De nem színészek.
A MÁSIK Nem. Színházi értelemben: nem. Ebből a szempontból ők inkább az egyik problémát jelentik.

AZ EGYIK Problémát?
A MÁSIK Igen. Nekem ők egy nagy problémát jelentenek. Honnan tudom, hogy jelen vannak?
AZ EGYIK De hiszen látod őket.
A MÁSIK Igen. Most. És beszélek is hozzájuk. De amikor úgy teszek, mint-ha? Mintha itt egy negyedik fal volna? Akkor hazudok. Mert itt nincs egy negyedik fal.

AZ EGYIK Nincs, de lehetne.

A MÁSIK De nincs!

AZ EGYIK És ha nincs, akkor te soha nem vagy Othello? Hamlet vagy Ványa bácsi?

A MÁSIK De. És ha kell, én vagyok Hedda Gabler, Getrúd és Irina.

AZ EGYIK Te most férfi vagy, vagy nő?

A MÁSIK Szerinted?

AZ EGYIK Ez igaz. Erre nem is gondoltam eddig...

A MÁSIK És te mi vagy?

AZ EGYIK Ebben az esetben az a világ, ami itt van, az mindig a valóság marad?

A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK Ha én most bejövök ide, és azt mondom, York napsütése rossz-kedvünk telét tündöklő nyárrá változtatta át, akkor ki a York?

A MÁSIK Mindazok, akik a túlsó oldalon állnak. Akikkel harcolnom kell. Nem mindegy, hogy miként nevezzük őket? Ez a valóság! Mert ez van. Ez a deszka, ez a fal, ez a reflektor, és ez a függöny.

AZ EGYIK És ha azt mondom, hogy két nagy család élt a szép Veronában?

A MÁSIK Ez itt Verona.

AZ EGYIK A színház.

A MÁSIK A színház.

AZ EGYIK A színház Verona...

A MÁSIK Mi itt mind tudjuk, hogy színházban vagyunk, senki sem hülye, hogy azt higgye, ez tényleg Verona! Vagy igen?

AZ EGYIK Nem értem. Ha mindez így van, akkor mi a bajod azzal, hogy itt állhatna egy negyedik fal is.

A MÁSIK Mert az hazugság. Mert ők azért jöttek, hogy lássanak, én meg azért vagyok itt, hogy megmutassam azt, ami van. Nem azt, amit látni akarnak. Úgyhogy itt nincs negyedik fal!

AZ EGYIK Rendszerben van, végül is nekem teljesen mindegy. Én csak azt nem értem, hogy mit változtat ez a helyzeten?

A MÁSIK Azt, hogy akkor ők többé nem jelentenek számomra problémát. Tudom, hogy itt vannak, és kész.

AZ EGYIK Jó. Hallották. Önök mostantól fogva jelen vannak. És nem jelentenek problémát.

A MÁSIK Hülyéskedsz, de ez a fontos szempont egy másik nagy gondomat is megoldja.

AZ EGYIK Éspedig?

A MÁSIK Azt, hogy ki van itt.

AZ EGYIK Hol?

A MÁSIK Itt, ahol mi ketten vagyunk.

AZ EGYIK Na, ez azért már túlzás! Hogyhogy ki van itt?

A MÁSIK Például mi ketten most kik vagyunk?

AZ EGYIK Hogyhogy kik vagyunk? Hát mi magunk vagyunk. Ezt kijelentettük az elején, amikor ide bejöttünk. Ezzel kezdtük! Hogy én vagyok az egyik, te pedig a másik!

A MÁSIK Ezt én is így gondolom, de például ők nem biztos, hogy így gondolják.

AZ EGYIK Hogyhogy?

A MÁSIK Ők azt hiszik, hogy ezek csak színpadi nevek. És hogy valójában nincs is ilyen, hogy az egyik vagy a másik. Ők arról vannak meggyőződve, hogy mi ezt csak kijelentjük magunkról, de, hogy kik is vagyunk valójában, az még csak ezután fog kiderülni.

AZ EGYIK Mért? Eddig nem derült ki?

A MÁSIK Dehogynem. Ők mégsem bíznak abban, amire rájöttek, hanem inkább szüntelenül keresik bennünk azt a valakit, akit feltételeznek rólunk. Abban a történetben, amit ők raknak össze maguknak.

AZ EGYIK De hiszen olyasvalaki nincs! Nem létezik! Én mindig én vagyok! És a történet is az én történetem!

A MÁSIK Ez így van, de ők nem így gondolják.

AZ EGYIK Mért? Számít az, hogy ők mit gondolnak?

A MÁSIK Nem.

AZ EGYIK Na, látod.

A MÁSIK De nekik szükségük van a biztonságra. Ezért kell nekik az a skatulya, ami szerintük ránk illik. Ami nem is volna baj, mert mi mindannyian mindig valakik vagyunk. Vagyishogy éppen ez a baj, hogy mi mind valakik vagyunk, és nem az az egy valami. Mi mindig más- és más-

valaki vagyunk, és egyre távolabb kerülünk attól, ami valójában vagyunk. Nem valójában! Igaziból. Azt hisszük, hogy a felszíni változatosságban vagyunk.

AZ EGYIK Nekünk is kell a biztonság.
A MÁSIK Ajjaj, de még mennyire!
AZ EGYIK Mert már lassan belezavarodtam.
A MÁSIK Igen. És képtelen vagyok abbahagyni!

AZ EGYIK Akkor erre való a szöveg?
A MÁSIK Melyik szöveg?
AZ EGYIK Hát az, amit mondunk. Ez a szöveg. Amit most mondok. Amit te mondasz. Amit megtanultunk, és minden alkalommal, amikor ide kijövünk, elisméltünk. Ami le van írva, és amitől nem térünk el még akkor sem, amikor úgy tűnik, hogy most találjuk ki.
A MÁSIK De mért ismétljük?
AZ EGYIK Hát ez az...

A MÁSIK Akkor ez az egész, ami itt ma este eddig történt, érvénytelen, mert már akkor tudtuk, hogy mi fog történni, amikor ide bejöttünk.

AZ EGYIK Úgy tűnik, igen.

A MÁSIK És mégis mért érezzük úgy, mintha ez igaz volna?
AZ EGYIK Mert ez tényleg igaz. Ez nem valódi.

A MÁSIK Akkor nekifutunk még egyszer?
AZ EGYIK Neki. De már csak a következő alkalommal. Van egy barátom, aki mindig azt mondja: na, még ezt az egy életet végigcsinálom, de aztán hagyjanak már végre békében!

A MÁSIK Akkor mi most innen kimegyünk.
AZ EGYIK Ki.
A MÁSIK De előtte meg kell tennünk a kísérletet.
AZ EGYIK Igen. Na ez az, ami a ma estében kiszámíthatatlan.
A MÁSIK Igen. A szöveg szerint meg kell kérnünk önöket arra, hogy fogják meg egymás kezét.
AZ EGYIK Mindenki a mellette ülőét.

A MÁSIK De ez egyáltalán nem biztos, hogy meg fog történni.
AZ EGYIK Mi mégis arra kérjük önöket, hogy tegyék meg.
A MÁSIK Mert addig innen nem megyünk ki. Na, nem. Ez vicc volt.
AZ EGYIK Önök akkor mennek ki, amikor csak akarnak. Mi, amikor a
színházi körülmények engedik.
A MÁSIK És ha ezt eddig még nem tették meg...
AZ EGYIK Akkor ez azt jelenti, hogy önök szabad emberek.
A MÁSIK Mi is azok vagyunk, de ezt most nem fejtem ki.
AZ EGYIK Máskülönben holnap reggel is itt ülnénk.
A MÁSIK Legalábbis mi, a kitartóbbak.

A MÁSIK Tehát önök arról is szabadon döntenek, hogy nem teszik meg azt,
amire most kérjük.
AZ EGYIK Mi mégis kérjük. Hogy fogják meg egymás kezét. És köszönjük.
A MÁSIK Ilyenkor derül ki, hogy jó, ha van az ember mellett valaki.
AZ EGYIK Nyugodtan, bátran fogják meg, nincs ebben semmi beugratás.
A MÁSIK Tudom, kényelmetlen, mert nem igazán szoktuk a mellettünk
lévő kezét fogdosni.
AZ EGYIK És most elmondjuk önöknek, hogy mi a színház.

A MÁSIK A színház egy tündérgert.

AZ EGYIK A színház egy csillagkapu.

A MÁSIK A színház egy szent és profán misszió.

AZ EGYIK A színház porból, sárból, lélekből és szeretetből van.

A MÁSIK A színház a mi mentsvárunk.

AZ EGYIK A színház a mi menedékünk.

A MÁSIK A színház a nyelv fellegvára.

AZ EGYIK A színház a nemzet találkozóhelye.

AZ EGYIK A színház az elillanó pillanat művészete.

A MÁSIK A színház az egész világ.

AZ EGYIK Istenem! Nem érdekes? Önök hallgatják ezt a hülye, közhelyes szöveget.

A MÁSIK Mert a színházról csak közhelyeket lehet összehordani.

AZ EGYIK És közben fogják egy eleven ember kezét.

A MÁSIK Köszönjük szépen. A viszontlátásra.

AZ EGYIK Viszontlátásra. És ne engedjék el egymás kezét.